

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

YEDİKULE SURP PIRĞIÇ ERMENİ HASTANESİ VAKFI - TÜRKİYE

(Başvuru no: 36165/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

16 Aralık 2008

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (36165/02) no'lu davanın nedeni Yedikule Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Vakfı 'nın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 24 Temmuz 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından D. Bakar ve S. Davuthan tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran Yedikule Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Vakfı 1832 yılında Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişah fermanı ile kurulmuş bir Türk vakfıdır. Söz konusu Vakfın statüsü, Lozan Antlaşması'nın, dini azınlıklara kamu hizmeti sağlayan eski vakıfların korunmasına ilişkin hükümlerine uygundur.

14 Mart 1962 tarihinde, başvuran, bağış yoluyla, üzerinde bir gayrimenkulün bulunduğu 10/132 arsayı 276 m² lik taşınmazın mülkiyetini edinmiştir. Bu Beyoğlu'nda (İstanbul, Kocatepe Mahallesi, Reşat Paşa Sokak, Pafta:49, Ada: 523, Parsel: 17 sayılı) zemin katta bulunan (yüzölçümü belirtilmeyen) bir dairedir. Söz konusu mülk başvuran adına tapu siciline kaydedilmiştir.

2 Kasım 1998 tarihinde, Hazine, başvuranın tapusunun iptal edilmesi ve tapunun ilk sahibi adına yeniden tescil edilmesi talebiyle Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açmıştır. Hazine, söz konusu taşınmazın, başvuran tarafından 1936 yılında verilen beyannamede belirtilmediğini ve 2762 sayılı Kanunun geçici 7. maddesi uyarınca söz konusu beyannamenin vakfın statüsünü belirleyen "vakıf senedi" olarak kabul edildiğini savunmuştur. Hazine başvuranın statüsünün başvuranın söz konusu taşınmazları edinme hakkı tanımadığını belirtmektedir.

Mahkeme önünde, başvuran, tüzel kişilerin taşınmaz mal edinmeleri hakkına ilişkin 1912 sayılı Yasa'nın hükümlerine uygun olarak söz konusu taşınmazı edindiğini ileri sürmüştür. Başvuran, İstanbul Valiliği'nin başvuranı tüzel kişi olarak kabul ettiğine ve söz konusu taşınmazları edinme hakkı tanıdığına dikkat çekmiş, kazanılmış hakkının sorgulanmasına itiraz etmiştir. Başvuran, Hazine tarafından 1936 beyannamelerine atfedilen statüye karşı çıkmış ve özellikle söz konusu beyannamelerin devlet tarafından istenmesinin tek nedeninin vakıfların mal varlığı ve gelirlerini tespit etmek olduğunu ileri sürmüştür. Son olarak, başvuran, gayrimülk edinme hakkına sahip olduğunu gösteren vakıf senedini sunmuştur.

9 Mayıs 2001 tarihli bir kararla, Asliye Hukuk Mahkemesi, başvuranların 1905 tarihli statülerine dayanarak, söz konusu vakfın yoksul ve hastalara yardım etmek amacıyla kurulduğunu ve hastane vakfı olarak nitelendirilmesi gerektiğini tespit etmiştir. Mahkeme, özellikle, söz konusu taşınmazın 1936 yılında başvuran tarafından sunulan beyannamede belirtilmediği gerekçesi ile başvuranın tapusunu iptal etmiş ve söz konusu taşınmazın ilk sahibi adına yeniden tescil edilmesine karar vermiştir.

13 Kasım 2001 tarihli bir kararla, Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

11 Şubat 2002 tarihinde, Yargıtay, karar düzeltme talebini reddetmiştir.

Böylece, başvuranın tapusu tapu kaydından silinmiş ve sözkonusu taşınmaz bağışta bulunan müteveffa Virkinya Basreisyan adına tescil edilmiştir.

26 Mart 2003 tarihinde, Vakıflar Genel Müdürlüğü, başvuranın 2002 yılında kabul edilen yasal düzenlemelere dayanarak yaptığı bir başvuruyu reddetmiştir. Başvuran, sözkonusu kararın ve ilgili yönetmeliklerin bazı fıkralarının iptali istemi ile Danıştay’a başvuruda bulunmuştur. Buna karşın, 25 Ekim 2005 tarihli layihasında başvuran, Vakıflar Genel Meclisi’nin taleplerini büyük ölçüde karşılamasından dolayı davasından feragat etmiştir.

Başvuranın davasından feragat etmesine dayanarak, 25 Ekim 2005 tarihinde, Danıştay, davanın kapanmasına karar vermiştir.

Bu süre zarfında, Virkinya Basreisyan’ın mirasçıları, Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi’nde izale-i şüyu davası açmışlardır. Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi, 21 Temmuz 2005 tarihinde, açık artırma usulü ile sözkonusu daireyi satmıştır. 22 Ocak 2007 tarihinde, sözkonusu taşınmaz, H.D. Erseven’e 771.000 YTL’ye [yaklaşık 426.000 Euro’ya] satılmıştır.

HUKUK

I. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümete göre, Danıştay’daki iptal davasından feragat etmesiyle, ileri sürülen AİHS ihlalinden dolayı başvuranın mağdur sıfatı ortadan kalkmıştır. Aynı gerekçeden ötürü, Hükümet, AİHS’nin 35/1 maddesinin gerektirdiği gibi başvuranın iç hukuk yollarını tüketmediğini de savunmaktadır.

Başvuran, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır ve Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün gayrimülk edinmesine ve tasarrufunda olan taşınmazları da tescil etmesine izin vermesi nedeniyle iptal davasından feragat ettiğini dile getirmektedir. Başvuran, sözkonusu başvurunun konusunun, yargı kararıyla bağışta bulunan kişinin mirasçılarına devredilen bir taşınmaza ilişkin olan bu davayı kapsamadığını sözlerine eklemektedir. Ayrıca başvuran, 4771 ve 4778 sayılı yasalarla yapılan düzenlemelerin, üçüncü şahıslara geçen taşınmazların iadesine ilişkin olarak yeni bir başvuru yolu sunan hükümler içermediğini belirtmektedir.

Başvuranın mağdur sıfatına ilişkin olarak, AİHM, ilke olarak, başvuran lehindeki karar ya da tedbirin sadece ulusal makamlar alenen ya da esastan AİHS’nin ihlalini kabul edip telafi ettiği sürece “mağdur” sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli olduğunu hatırlatmaktadır (Bkz; örneğin, *Amuur-Fransa*, 25 Haziran 1996 tarihli karar; *Dalban-Romanya*, başvuru no: 28114/95; *Bordovski-Rusya*, başvuru no: 49461/99, 8 Şubat 2005). AİHM, iç hukuk yollarının tüketilmesi hususunu genellikle kendisine başvuru yapıldığı tarihi dikkate alarak değerlendirdiğini hatırlatır. Bununla birlikte, bu kural her davaya özgü özel koşullarla haklı gösterilebilecek istisnalar taşımaktadır (*Baumann-Fransa*, başvuru no: 33592/96, 22 Mayıs 2001; *Brusco-İtalya*, başvuru no: 69789/01).

Mevcut davada, AİHM, işbu dava ile Hükümet’in yukarıda aktardığı dava arasında doğrudan hiçbir bağ görememektedir. AİHM, 2002 ve 2003 yıllarında kabul edilen yasal

düzenlemelerin başvurana taşınmazının iadesi ya da böyle bir iade yapılmadığı takdirde tazminat talebinde bulunma imkanı tanımadığını belirtmektedir. Sonuç olarak, özellikle yönetmeliklerdeki bazı fıkraların iptal edilmesi amacı taşıyan idari uyumsuzluk hakkındaki başvurusundan başvuranın feragat etmesinin başvuranın mağdur sıfatına etkisi olmamıştır. Ayrıca, hiçbir şey, başvuranın, AİHM'ye başvuruda bulunmadan önce iç hukuktaki farklı başvuru yollarını gerektiği gibi kullanmadığını düşünmeye sevk etmemektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

II. 1 NO'LU EK PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, Vakıflarla ilgili düzenlemenin ve ulusal mahkemelerin yorumunun 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi bağlamında mallara saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

Hükümet, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır.

Başvuranın mülkiyeti kazanmasından kırk yıl sonra tapu kaydının tapu sicilinden silinmesinin, ilgili kişiyi halihazırdaki malından yoksun bırakmaya sebebiyet verdiği ve 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca mülkiyetten “yoksun bırakma” olarak değerlendirileceği hususunda bir şüphesi yoktur (*Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı*).

AİHM, *Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı* kararında, dini azınlıklara ait vakıflar tarafından 1936 yılında verilen beyannamelerin, bu vakıfların “vakıf senedi” yerine geçtiğine ilişkin 1974 tarihli içtihadın uygulanmasının “öngörülebilirlik” gereği ile bağdaşmadığı kanaatinde olduğunu belirttiğini hatırlatır. AİHM sonuç itibarıyla, ediniminden on altı ve yirmi iki yıl geçtikten sonra kabul edilen bir içtihadın uygulanması nedeniyle taşınmazların tapu senetlerinin iptal edilmesinin meşruiyet ilkesi ile bağdaşmadığı ve başvuranın mülkiyet hakkına yönelik bir ihlal oluşturduğu neticesine varmıştır.

1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesine ilişkin olarak ise, AİHM, ediniminden kırk yıl sonra başvuranın tapusunun iptaline yol açan aynı içtihadın uygulanması sözkonusu olduğundan işbu davada da benzer bir sonuca ulaşmaktadır.

Sonuç olarak, işbu davayı incelemesinin ardından AİHM, bu davada farklı bir sonuca ulaşmak için Hükümetin ikna edici hiçbir delil ve tespit sunmadığı kanısına varmaktadır. Bu durumda AİHM 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği kanaatinde.

III. 1 NO'LU EK PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ İLE BİRLİKTE AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Aynı olaylar temelinde, başvuran, 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Başvuran ayrıca, Yargıtay tarafından kabul edilen 1974 içtihadının esasen hukuksal güvence ilkesi ile bağdaşmadığı kanaatinde. Bu bağlamda başvuran, AİHS'nin 6. maddesine atıfta bulunmaktadır.

1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi kapsamında yürüttüğü muhakemeyi göz önünde bulunduran AİHM, söz konusu şikayetleri ayrıca incelemeye gerek olmadığı kanaatindedir (Bkz, mutatis, mutandis, *Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı*).

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, maruz kaldığı zararlar için, 22 Ocak 2007 tarihinde dairenin satıldığı fiyata tekabül eden 426.000 Euro değerinde tazminat talebinde bulunmaktadır. Başvuran, üçüncü bir şahısa satılmasından dolayı dava konusu dairenin kendine iadesinin ve kendisi adına tescil edilmesinin mümkün olmadığı kanaatindedir.

Hükümet, söz konusu iddialara karşı çıkmaktadır. Ayrıca Hükümet, taşınmazın mezkur değerine itiraz etmekte ve İstanbul Valiliği nezdinde Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nde görevli üç memurdan oluşan bir komisyonun 31 Mayıs 2007 tarihli kıymet takdirini sunmaktadır. Söz konusu komisyon, taşınmaz için 176.630 YTL [yaklaşık 98.000 Euro] kıymet takdirinde bulunmuştur. Söz konusu kıymet takdiri gayrimenkulün vergi değeri ile son yıllardaki satış fiyatları karşılaştırılarak belirlenmiştir.

AİHM, başvuranın tapusunun iptal edilmesi nedeniyle, 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştığını hatırlatmaktadır. Mevcut davaya benzer dava koşullarında, AİHM, öncelikle, tapuların başvuran adına yeniden tescil edilmesine hükmetmiştir. Ancak mevcut davada, başvuran adına tescil edilme imkanı bulunmadığından, AİHM, AİHS'nin 41. maddesi uyarınca, söz konusu taşınmazın güncel değerine tekabül eden bir miktarın başvurana ödenmesinin makul olacağı kanaatindedir.

Söz konusu miktarın belirlenmesinde, AİHM, tarafların takdirleri arasında açıkça büyük bir fark olduğunu gözlemlemektedir. Başvuran için söz konusu taşınmazın güncel değeri, 426.000 Euro'ya tekabül ederken, Ocak 2007 tarihli satış değerini göz önüne alan Hükümet ise söz konusu miktarın aşırı olduğuna hükmetmekte ve İstanbul Valiliği nezdinde bir komisyon tarafından değerlendirilen kıymet takdirine atıfta bulunmaktadır.

AİHM'ye göre, söz konusu fark, İstanbul Valiliği'ne bağlı oluşturulan komisyonun vergi beyannameleri ile aynı mahalledeki satış fiyatlarını karşılaştırarak yaptığı hesaplama yöntemi ile İstanbul'da 2007 yılının başından itibaren gayrimenkul piyasasındaki yüksek artıştan kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, bölgedeki gayrimenkul piyasasına ilişkin sahip olduğu bilgileri ve taraflarca sunulan unsurları göz önüne alan AİHM, taşınmazın güncel değerini 275.000 Euro olarak değerlendirmekte ve söz konusu miktarın maddi tazminat olarak başvurana ödenmesine hükmetmektedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, avukatlık ücreti olarak 8.000 Euro talep etmektedir. Ancak başvuran iddialarına ilişkin olarak hiçbir belge sunmamaktadır.

Hükümet, talebin belgelendirilmediğini belirterek söz konusu miktara itiraz etmektedir.

AİHM, içtihadına göre bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini ancak gerçekliği, gerekliliği ve makul oranda oldukları ortaya konulduğu sürece elde edebilir.

Mevcut davada yukarıda sözü edilen kriterleri ve başvuranın iddialarını belgelendirmemesini göz önüne alarak AİHM, yargılama masraf ve giderlerine ilişkin talebi reddetmektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi ve AİHS'nin 6. maddesi ile birlikte AİHS'nin 14. maddesi kapsamında yapılan şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek üzere, her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Devlet tarafından başvurana 275.000 Euro (iki yüz yetmiş beş bin Euro) maddi tazminat *ödenmesine*;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 16 Aralık 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.